

PÄÄTÖS

Nro 69/2017/2

Dnro ESAVI/10850/2015

Annettu julkipanon jälkeen
13.3.2017

ASIA Kalatien rakentaminen Virojoen Kantturakosken vesivoimalaitoksen ohi, Virolahti

HAKIJA Kantturakosken Vesivoima Oy

HAKEMUKSEN VIREILLETULO

Kantturakosken Vesivoima Oy on 30.12.2015 Etelä-Suomen aluehallintovirastossa vireille panemassaan ja myöhemmin täydentämässään hakemuksessa pyytänyt lupaa kalatien rakentamiseen Virojoen Kantturakosken vesivoimalaitoksen ohi Virolahden kunnassa.

LUVAN HAKEMISEN PERUSTE JA LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Vesilain (587/2011) 3 luvun 2 § ja 1 luvun 7 §:n 1 momentti

ASIAAN LIITTYVÄT PÄÄTÖKSET

Wiipurin läänin Maaherra on 31.10.1924 antamallaan päätöksellä nro 6005 myöntänyt Virojoen Sähköosakeyhtiölle luvan vesivoimalaitoksen rakentamiseen Virojoen Kantturakoskeen Virolahden pitäjässä. Lupaehdon 4) mukaan vesilaitoksen omistaja on velvollinen rakentamaan ja kunnossapitamaan padon yhteydessä kalaportaan ja varaamaan porrasta varten tarpeellisen vesimäärän sekä, jos tarve vaatii, vastaisuudessa tekemään siihen asianmukaiset muutokset.

Kymen lääninhallitus on 27.5.1950 antamallaan päätöksellä nro D.621/2763 myöntänyt luvan Virojoen Kantturakosken vesivoimalaitoksen padotuskorkeuden korottamiselle 1,3 metrillä eli korkeuteen 13,90 m. Lupaehdon 3) mukaan padon omistaja on velvollinen rakentamaan ja kunnossapitamaan kelpollisen kalaportaan ja varaamaan porrasta varten tarpeellisen vesimäärän ja, jos tarve vaatii, vastaisuudessa tekemään siihen asianmukaiset muutokset.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 11.7.2011 antamallaan päätöksellä nro 138/2011/4 hylännyt Kymenlaakson Sähkö Oy:n hakemuksen Kantturakosken vesivoimalaitoksen lupaan sisältyvän kalaportaan rakentamisveloitteen poistamisesta.

Vaasan hallinto-oikeus on 17.6.2013 antamallaan päätöksellä nro 13/0152/1 kumonnut aluehallintoviraston päätöksen nro 138/2011/4 ja muuttanut Kymen lääninhallituksen 27.5.1950 antaman päätöksen nro D.621/2763 kalatalousvelvoitetta koskevaa lupamääräystä 3 sekä lisännyt uuden lupamääräyksen 3a.

Korkein hallinto-oikeus on 20.4.2015 antamallaan päätöksellä taltionumero 1035 kumonnut hallinto-oikeuden päätöksen nro 13/0152/1 ja saatanut voimaan aluehallintoviraston päätöksen nro 138/2011/4.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 11.7.2011 antamallaan päätöksellä nro 137/2011/4 Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hallintopakkoilmoituksen johdosta velvoittanut Kymenlaakson Sähkö Oy:n 10 000 euron sakon uhalla jättämään viimeistään 29.2.2012 Etelä-Suomen aluehallintovirastolle hakemuksen, joka sisältää suunnitelman Kantturakosken kalatien toteuttamiseksi ja toteuttamisen aikataulun.

Vaasan hallinto-oikeus on 17.6.2013 antamallaan päätöksellä 13/0153/1 kumonnut aluehallintoviraston hallintopakkopäätöksen nro 137/2011/4 ja hylännyt Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hallintopakkohakemuksen.

Korkein hallinto-oikeus on 20.4.2015 antamallaan päätöksellä taltionumero 1036 kumonnut hallinto-oikeuden päätöksen nro 13/0153/1 ja saatanut aluehallintoviraston päätöksen nro 137/2011/4 voimaan. Suunnitelman jättämiselle asetettu määräaika on pidennetty päättymään 31.12.2015.

HAKEMUKSEN SISÄLTÖ

Vesistö

Yleiskuvaus

Kantturakosken vesivoimalaitos sijaitsee Virojoessa vesistöalueella 11. Virojoki saa alkunsa Salpausselän etelärinteeltä Luumäen kunnan alueelta ja laskee itäiseen Suomenlahteen.

Virojoen koski- ja virtapaikat ovat muuttuneet huomattavasti 1900-luvulla. Suurimmat muutokset ovat aiheutuneet uittoperkauksista, tulvasuojelusta ja valuma-alueiden ojituksista. Lisäksi erilaiset vesistörakenteet kuten myllyt, sahat, säännöstelypadot ja voimalaitokset ovat muuttaneet Virojoen luonnontilaa.

Kantturakosken yläpuolella Pitkäkosken pato sulkee kokonaan Virojoen ja estää kalan kulun. Kantturakosken alapuolella jokiosuutta on noin neljä kilometriä ennen kuin joki laskee Suomenlahteen. Kantturakosken alapuolella Myllykosken padon jäljellä olevat betonirakenteet sulkevat virran osittain. Kalan nousu esteen yli on mahdollista vain korkean veden aikana. Myllykosken alapuolella on Virojoen taajaman läpi kulkeva Keskustankoski.

Kaikkiin kolmeen koskeen on tehty uittoperkauksia, joiden seurauksena koskien kalataloudelliset tuotantoedellytykset ovat alentuneet.

Virtaamat ja järvisyys

Virojoen keskivirtaama Kantturakosken kohdalla on noin 4 m³/s (hakijan mukaan 3 m³/s). Salpausselältä alkavan Virojoen koko vesistöalueen pinta-ala on noin 357 km² ja järvisyys 3,8 %.

Vedenlaatu

Virojoen vesi on sameaa ja veden kiintoainepitoisuus on suuri. Luontaisen huuhtouman lisäksi vedenlaatua heikentää valuma-alueella harjoitettavan maa- ja metsätalouden sekä haja-asutusalueen ravinnekuormitus. Kiintoaineen suuren määrän on arveltu voivan ajoittain haitata taimenen lisääntymistä. Korkean fosforipitoisuuden perusteella Virojokea voidaan pitää rehevänä vesistönä. Happitilanne joessa on hyvä. Ajoittain korkeat alumiini- ja rautapitoisuudet eivät aiheuta haittaa kaloille suuren humuspitoisuuden vuoksi. Vesi on ajoittain myös hapanta, ja pH-mediaani vuosina 2000–2007 on ollut 5,9.

Virkistyskäyttö ja kalastus

Kantturakosken alueella ei ole virkistyskäyttöä. Kalastus keskittyy Virojoen suualueelle, jossa pyynnin kohteena ovat lähinnä vaellussiiat syksyisin. Vaasan hallinto-oikeus on ratkaisuaan 17.6.2013 nro 13/0152/1 varten pyytänyt Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta selvityksen Kantturakosken alapuolisesta kalakannasta. ELY-keskuksen antamassa selvityksessä todetaan, että Kantturakosken alapuolella Virojoessa on vaelluseste Myllykosken kohdalla. ELY-keskuksen selvityksessä todetaan myös, ettei koekalastuksessa ole havaittu kalan nousevan Virojokeen.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kalatalousryhmä on 30.1.2013 hallinto-oikeudelle antamassaan lausunnossa ilmoittanut, ettei meritaimenen nousua Virojokeen ja Saarasjärvenojaan ole varsinaisesti tutkittu. Voimakas merikalastus heikentää oleellisesti kalan selviytymismahdollisuuksia Virojoelle.

Kaavoitus ja suojelualueet

Kantturakosken alue on Virojoen osayleiskaavassa merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Kantturakosken rannalla on haja-asutusta ja maanviljelysalueita. Alueella ei ole luonnonsuojelullisesti arvokkaita kohteita eikä luonnon muistomerkkejä.

Kantturakosken vesivoimalaitos

Kantturakosken vesivoimalaitoksen luvanmukainen padotuskorkeus on N₆₀ +9,61 m. Laitoksella ei harjoiteta säännöstelyä ja juoksutus määräytyy

tulovirtaaman mukaan. Laitoksen putouskorkeus on noin 6 m ja rakennusvirtaama noin 4 m³/s. Voimalaitoksen teho on noin 200 kW ja keskimääräinen vuotuinen energiantuotanto 500–800 MWh. Alavedenkorkeus määräytyy joen virtaaman aiheuttaman padotuksen mukaisesti. Alaveden keskimääräinen korkeus on $N_{60} +3,21$ m.

Kantturakosken pato on luokiteltu 3-luokan padoksi. Padon tulva-aukkoina käytetään pääsääntöisesti viittä aukkoa, jotka on suljettu teräksisillä tasoluukuilla. Luukut ovat hydraulikäyttöisiä. Lisäksi padossa on neljä käsikäyttöistä teräksistä tasoluukkua, kolme teräksistä hydraulikäyttöistä pohjaluukkua ja kolme puuseteillä varustettua ylisyoäsyaukkoa. Mitoitustulvan suuruudeksi on määritetty $HQ_{1/100} = 51$ m³/s. Mitoitusvirtaama purkautuu padosta vedenkorkeudella $N_{60} +9,61$ m.

Vesienhoitosuunnitelma Kymijoen–Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuoteen 2015 ja vesienhoidon toimenpideohjelman mukaan Virojoen alaosa on jokeen rakennettujen voimalaitosten vuoksi luokiteltu voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi ja sen on katsottu olevan veden laatuluokituksen ja asiantuntija-arvion perusteella ekologiselta tilaltaan tyydyttävä. Toimenpideohjelmassa Virojoelle ei ole esitetty hydromorfologisia parantamistoimenpiteitä kuten kalateiden rakentamista. Toimenpiteitä ei ole esitetty, koska on todettu, että mikäli ekologista tilaa merkittävästi parantavat toimenpiteet aiheuttavat merkittävää haittaa vesivoiman tuotannolle, voidaan voimakkaasti muutetun vesistön todeta olevan hyvässä saavutettavissa olevassa tilassa.

Suunniteltu kalatie Kalatien suunnittelun lähtökohtana on ollut mahdollistaa vaelluskalojen, lähinnä meritaimenen, kulku Kantturakosken padon ohi.

Kalatie alkaa noin 45 m voimalaitoksen alapuolelta kohdasta, jossa alakanava ja Saarasjärvenoja liittyvät pääuomaan. Voimalaitospadon ohitus toteutetaan pystyrakokalatienä. Kalatien yläpää sijoitetaan padon länsipäässä olevaan vanhaan kalatienaukkoon. Kalatien mitoituksessa on käytetty virtaamaa 0,2 m³/s. Kalatien altaiden koko on 1,8 m x 1,2 m x 0,75 m (pituus x leveys x keskimääräinen vesisyvyys). Pystyraon alareunassa on 0,1 m:n kynnys. Pystyrakoseinät tehdään betonisina tai puurakenteisina. Vedenpinnan korkeusero altaiden välillä on noin 0,22 m ja kokonaisnousukorkeus noin 32 portaalla noin 7 m. Keskimääräinen kaltevuus on noin 11 %. Kalatien pituus on noin 64 m.

Siirrettävien massojen määrä maa-alueella on noin 300 m³ ja vesialueella noin 25 m³.

Maa- ja vesialueiden omistus

Ainoat hankkeen vaikutusalueella olevat rakenteet ovat hakijan omistuksessa olevat voimalaitos- ja patorakenteet. Kantturakoskella hallitsevat maisemalliset elementit ovat nykyinen betonipato ja punatiilinen voimalaitosrakennus.

Hakija omistaa vierekkäiset kiinteistöt Sepänpelto 935-428-1-10 ja Koskela 935-431-4-120, joista jälkimmäisen alueella sijaitsee Kantturakosken voimalaitos, ja pato sijaitsee molempien kiinteistöjen alueilla. Kalatie on tarkoitus sijoittaa kokonaan kiinteistön 935-428-1-10 maa- ja vesialueelle.

Voimalaitoksen edustalla ja itäpuolella kiinteistöllä 935-431-4-120 sijaitsee paikallisen verkkoyhtiön kytkentäkenttä, mikä estää kalatien rakentamisen välittömästi voimalaitoksen itäpuolelle. Voimalaitospadon itäpää on maapatoa eikä itäpäässä ole aukkoa padossa. Lisäksi maapadon päällä kulkee tie. Maapadon alapuolinen alue on ulkopuolisen omistamaa viljelysmaata.

Voimalaitoksen yläpuolinen vesialue kuuluu Virojoen osakaskunnan yhteiseen vesialueeseen 935-431-876-3 ja yhteiseen vesialueeseen 935-428-876-1, jonka osakaskunta on järjestäytymätön. Voimalaitoksen alapuolinen vesialue kuuluu Virojoen osakaskunnan yhteiseen vesialueeseen 935-431-876-3.

Hankkeen vaikutukset

Työaikaiset vaikutukset

Kalatie rakennetaan pääosin kuivatyönä. Rakentaminen ajoitetaan mahdollisimman kuivaan aikaan, jolloin juoksutukset voidaan hoitaa voimalaitoksen kautta. Kantturakosken vesivoimalaitoksen rakennusvirtaama on $4 \text{ m}^3/\text{s}$ eli hakijan mukaan noin 1,3 kertaa joen keskivirtaama. Rakennustyöstä saattaa aiheutua paikallisesti vähäistä ja lyhytaikaista veden samentumista Virojoessa Kantturakosken alapuolella. Työnaikaisista vaikutuksista ei ennalta arvioiden aiheudu mitään korvattavaa haittaa tai vahinkoa.

Pysyvät vaikutukset

Kalatien rakentaminen heikentää oleellisesti pienvesivoimalaitoksen toimintaa ja saattaa johtaa voimalaitoksen toiminnan lopettamiseen kokonaan. Hakijan arvio kalatiehen juoksutettavan virtaaman aiheuttamasta keskimääräisestä vuotuisesta energianmenetyksestä on 43 MWh.

Kalatien ylläpitäminen aiheuttaa vuosittain kustannuksia. Kalatien rakentaminen lakkauttaa voimalaitoksella toimivan kalanpoikasten karanteenihautomon. Kalatie mahdollistaa eri kalasairauksien leviämisen Kantturakosken padon yläpuolelle. Kalatie myös mahdollistaa roskakalan lisääntymisen Kantturakosken padon yläpuolella.

Hankkeella ei ole vaikutusta vedenkorkeuksiin tai virtaamiin Kantturakosken ylä- tai alapuolisessa Virojoessa. Hankkeen vaikutukset virtaamiin rajoittuvat virtaaman jakautumisen muutokseen voimalaitoksen ja padon välillä.

Hankkeella ei ole vaikutusta paikalliseen veneilyyn tai melontaan. Betonista rakennettava rakoporraskalatie ei vaikuta merkittävästi maisemaan.

Ehdotus lupamääräyksiksi

Rakenteet ja laitteet

1) Kantturakosken voimalaitoksen yhteyteen rakennetaan kalatie periaatepiirustuksen 310A mukaisesti. Kalatien liittymä alaveteen sijoitetaan voimalaitoksesta noin 45 m alavirtaan. Kalatie liittyy pääuomaan samassa kohdassa kuin voimalaitoksen alakanava ja Saarasjärvenoja.

Pystyrakokalatie koostuu noin 32 altaasta. Altaiden pituus on noin 1,8 m ja leveys 1,2 m ja keskimääräinen syvyys noin 0,75 m. Raon leveys on noin 0,18 m ja vedenpintojen ero altaiden välillä on noin 0,22 m. Kalatie liittyy yläveteen padon oikeassa reunassa. Kanavan suu varustetaan sulkumahdollisuudella. Kalatien rakenteita voidaan tarvittaessa muuttaa voimalaitoksen omistajan hyväksymällä tavalla kalatien toimivuuden sitä edellyttäessä. Töiden päätyttyä rakennuspaikat on saatettava asianmukaiseen ja maisemallisesti hyväksyttävään kuntoon.

Juoksutus kalatiehen

2) Kalatie voi olla avoinna 15.5.–15.11. välisenä aikana. Kalatiehen voidaan juoksuttaa vettä 0,2 m³/s suuruinen virtaama 15.5.–15.7. välisenä aikana kuukauden ajan ja 16.7.–15.11. välisenä aikana enintään kahden kuukauden ajan. 16.11.–14.5. kalatie voidaan pitää kokonaan suljettuna.

Määräajat ja ilmoitukset

3) Kalatien rakennustyöt on aloitettava neljän ja saatettava loppuun kuuden vuoden kuluessa siitä lukien, kun Kantturakosken voimalaitoksen kalateiden tai muiden vastaavien rakenteiden toteuttamiseen tarvittavat vesilain mukaiset luvat ovat saaneet lainvoiman. Rakennustöitä ei kuitenkaan tarvitse aloittaa ennen kuin on todettu meritaimenen nousevan alapuolisen Myllykosken padon esteiden ohi Kantturakosken voimalaitoksen alapuolelle.

4) Kalatietä ei tarvitse ottaa käyttöön ennen kuin on todettu meritaimenen nousevan alapuolisen Myllykosken nousuesteiden ohi Kantturakosken alapuolelle.

5) Rakennustöiden aloittamisesta on ilmoitettava Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Virolahden kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

6) Rakennustöiden valmistumisesta on ilmoitettava 60 päivän kuluessa kirjallisesti Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä Virolahden kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

HAKEMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Aluehallintovirasto on vesilain 11 luvun 7, 10 ja 11 §:ssä säädettyllä tavalla kuuluttamalla asiasta aluehallintovirastossa ja Virolahden kunnassa varannut tilaisuuden muistutusten tekemiseen ja mielipiteiden esittämiseen hakemuksen johdosta viimeistään 18.5.2016. Kuulutus on erikseen lähetetty asiakirjoista ilmeneville asianosaisille. Kuulutus ja hakemusasiakirjat on julkaistu aluehallintoviraston internetsivuilla osoitteessa www.avi.fi/lupa-tietopalvelu.

Aluehallintovirasto on vesilain 11 luvun 6 §:n mukaisesti pyytänyt hakemuksen johdosta lausunnon Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselta, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta patoturvallisuusviranomaisena, Museovirastolta ja Virolahden kunnalta sekä Virolahden kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta.

LAUSUNNOT

1) Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on ilmoittanut, ettei se anna lausuntoa.

2) Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisen on katsonut, että luonnonmukainen kalatie olisi Kantturakosken tapauksessa paras kalatievaihtoehto. Luonnonmukaisen kalatien rakentaminen voimalaitoksen itäpuolen kautta vaikuttaa olevan alueella sijaitsevasta sähkökentästä huolimatta mahdollista, joskin se vaatii jonkinlaisen silta- tai rumpurakenteen, koska Kantturakosken patosilta pitkin menevä tie tulisi alittaa. Luonnonmukainen kalatie olisi teknistä kalatietä ekologisempi ja varmatoimisempi ratkaisu. Kalatie olisi mahdollista tehdä melko loivana ja sen suu voitaisiin sijoittaa voimalaitoskanavaan lähelle voimalaitosta. Luonnonmukainen kalatie mahdollistaisi teknistä kalatietä varmemmin myös heikommin virtaveteen sopeutuneiden kalalajien nousun padon yläpuolelle.

Luonnonmukainen kalatie lisäisi huomattavasti Kantturakosken poikastuotantopotentiaalia. Tällä hetkellä pääosa Kantturakosken jäljellä olevasta koskipinta-alasta sijaitsee tulvauomana käytettävässä luonnonuomassa, joka jää usein kuiville eikä siten sovellu vaelluskalojen poikastuotantoon.

Edellä mainittuun viitaten ELY-keskus on esittänyt vaatimuksenaan, että aluehallintovirasto määrää Kantturakosken Vesivoima Oy:n rakentamaan luonnonmukaisen ohitusuoman (kalatien) Kantturakosken voimalaitokseen. Ohitusuoman rakentamisesta tulee tehdä erillinen hakemus aluehallintovirastoon sen määräämän ajan kuluessa.

ELY-keskus on esittänyt joitakin huomioita Kantturakosken Vesivoima Oy:n esittämästä kalatievaihtoehdosta, mikäli kuitenkin päädyttäisiin rakentamaan hakemuksessa esitetty kalatie.

Kalatien virtaamaksi esitettyä 0,2 m³/s voidaan pitää nykytietämyksen perusteella jotakuinkin riittävänä suhteessa joen keskivirtaamaan. Virojoen virtaamat ovat kuitenkin hyvin ääreviä ja kaikissa virtaamaolosuhteissa kalatiehen esitetty vesimäärä ei välttämättä ole riittävä. ELY-keskus on esittänyt, että kalatien virtaama olisi vähintään 0,35 m³/s, jotta kalojen hakeutuminen kalatiehen olisi varmempaa. Virtaaman kasvattamista puoltaa sekin, että kalatien suuaukko on sijoitettu kohtuullisen kauas voimalaitoksesta tulevasta päävirtauksesta. Mikäli kuitenkin myöhemmin havaitaan, että tämäkin virtaama on kalatien toiminnan kannalta riittämätön, tulee olla mahdollisuus pumpun tms. avulla lisätä virtaamaa kalatien alaosalla. Mahdollinen lisävirtaama tulee tarvittaessa ottaa huomioon kalatien alaosan rakenteellisissa ratkaisuissa.

Kalatie tulee vesittää ympärivuotisesti, mikäli jäänmuodostus ei sitä estä. Virojoen Kantturankosken voimalan nykyinen säännöstelykäytäntö ei alivirtaamatilanteissa välttämättä turvaa joen ekosysteemin tilaa. Lausunnon liitteenä on selvitys voimalaitoksen käytöstä vuodelta 2006, ja oletettavasti tilanne on edelleen samankaltainen.

Kalatien sisäänkäynnin rakenteen ja muotoilun tulee olla sellainen, että kaikilla alaveden korkeuksilla muodostuu riittävä houkutusvirta. Mikäli voimalaitoksen alavesi vaihtelee suuresti, pitäisi kalatien sisäänkäynnin olla jotenkin säädettävissä, jotta putouskorkeus ja kalojen kyky hakeutua kalatiehen säilyisivät. Kalatien suuaukon alapuolisista virtausolosuhteista, uoman morfologiasta ja syvyydestä ei ole hakemuksessa esitetty lainkaan tietoa. Ennen kalatien rakentamista tulisi em. asioita selvittää ja tarvittaessa tehdä pieniä toimenpiteitä uomaan, jotta kalatien suuaukosta purkautuva houkutusvirtaus etenisi mahdollisimman kauas. Kalatiestä purkautuvan virtauksen lähialueella ei saisi olla suurta pyörteisyyttä eikä merkittäviä akanvirtoja. Veden virtausnopeuden olisi kalatien sisäänkäynnissä hyvä olla 1,5–2,4 m/s ja putouskorkeuden 0,2–0,3 m.

Kantturakosken Vesivoima Oy:n suunnitelmassa ei ole lainkaan käsitelty kalojen alasvaellusta. Vaelluskalakantojen elinkierron elvyttäminen vaatii vaellusyhteyden palauttamisen sekä ylä- että alavirtaan. Hakijan tulee selvittää voimalaitoksen aiheuttama smoltti- ja emokalakuolleisuus ja ryhtyä tarvittaessa toimiin alasvaelluksen parantamiseksi esimerkiksi smolttiohjuroiden avulla.

Kalatieratkaisusta riippumatta kalateiden toiminnan varmistamiseksi tarvitaan niiden toimivuuden seuranta. Seurannoissa tulee huomioida sekä ylös- että alasvaellus. Mikäli seurannoissa havaitaan puutteita kalateiden toiminnassa, tulee tehdä muutoksia kalateiden käytössä ja/tai rakenteissa.

Mikäli päädytään myöntämään lupa hakijan esittämälle kalatievaihtoehdolle, ELY-keskus on esittänyt seuraavia lupamääräyksiä:

- Kantturakosken kalatiehen tulee juoksuttaa vettä 1.5.–30.11. välisenä aikana 0,35 m³/s ja muuna aikana vähintään 0,2 m³/s.

- Kalatie tulee rakentaa vuoden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta.
- Kalatien toimivuutta tulee seurata ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla. Seurantaan tulee liittää velvoite kalatien korjaamiseksi ja/tai lisävesityksen johtamiseksi kalatien alapäähän kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla, mikäli kalatie ei toimi toivotulla tavalla.
- Voimalaitoksen alasvaeltaville smolteille ja emokaloille aiheuttama kuolleisuus tulee selvittää kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla. Mikäli havaitaan, että alasvaellus ei toimi toivotulla tavalla, tulee luvanhaltijan ryhtyä tarvittaviin toimiin alasvaelluksen turvaamiseksi.
- Luvan saajan on pidettävä kirjaa kalatiehen johdettavan veden määrästä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat-vastuualueen hyväksymällä tavalla.

3) Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus patoturvallisuusviranomaisena on lausunnossaan todennut, että padon mitoitusvirtaama havaintojaksolla 1966–2016 kerran 100–500 vuodessa toistuvalla tulvalla on Salmen sillan havaintojen mukaan 51–60 m³/s. Kalatien toteutuminen vaikuttaa padon purkukykyyn. Padon tulee täyttää valtioneuvoston asetuksen patoturvallisuudesta (319/2010) 2 §:n mukaiset vesistöpadon hydrologista mitoitusta koskevat vaatimukset. Hakemuksessa ei ole riittävästi perusteltu hydrologista mitoitusta. Hakemusta tulee täydentää kuvaamalla selkeästi Kantturakosken padon hydrologinen mitoitus ja laskelmat, joihin mitoitusarvot perustuvat.

4) Museovirasto on todennut, että sen ylläpitämän muinaisjäänösrekisterin mukaan kalatien vaikutusalueelta ei tunneta maa- ja vesialueiden muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäänöksiä tai niin sanottuja muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita kuten vanhojen uittolaitteiden jäänöksiä. Lähimmät muinaismuistorekisterin kohdetiedot ovat voimalaitoksesta kaakkoon sijaitseva kivikautisen tasataltan löytöpaikka (idnro1000008415) sekä voimalaitoksesta pohjoiseen sijaitseva kiinteä muinaisjäänös (idnro1000010757, rajamerkki).

Vesivoimalaitoksen ja padon muodostama kokonaisuus on rakennettu ja muotoutunut nykyiselleen 1920- ja 1950-luvuilla ja myöhemmissä täydennyksissä. Kohdetta ei ole toistaiseksi rakennushistorialliselta kannalta inventoitu ja sisällytetty Kymenlaakson museon ylläpitämään rakennusperintörekisteriin.

Museovirasto on katsonut, että kalatiehankkeella ei ole vähäistä suurempaa vaikutusta maa- ja vesialueiden arkeologiseen kulttuuriperintöön eikä sille ole muutoinkaan estettä kulttuuriympäristön kannalta. Perinteisen, harvinaistuvaa pienialaista rakennettua kulttuuriympäristöä edustavan vesivoimalan toimintaedellytykset on perusteltua ottaa huomioon ja pyrkiä turvaamaan tämän kulttuuriympäristön paikallisten ominaispiirteiden säilymistä. Kymenlaakson museolle tulee varata mahdollisuus ennen toimenpiteitä lähtötilanteen dokumentointiin, ja museota tulee myös kuulla rakenne-

tun ympäristön asiantuntijaviranomaisena voimalaympäristön käsittelyyn ja maisemointiin liittyvissä kysymyksissä.

5) Virolahden kunta on ilmoittanut, ettei sillä ole lausuttavaa Kantturakosken Vesivoima Oy:n hakemukseen kalatien rakentamiseksi Kantturakosken vesivoimalaitoksen ohi Virojoessa.

HAKIJAN SELITYS JA TÄYDENNYS

Hakija on selityksessään todennut **Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen patoturvallisuusviranomaisen** lausunnon johdosta, että Kantturakosken voimalaitospadon mitoitustulvan suuruus on määritetty Salmen sillan havaintotuloksien (1966–2016) Gumbel-jakaumasta toistuvuudella kerran 100 vuodessa. Virtaama on muutettu vastaamaan Kantturakoskea Salmen sillan ja Kantturakosken valuma-alueiden suhteella. Kantturakosken mitoitustulvan suuruudeksi kerran 100 vuodessa on saatu 51 m³/s.

Voimalaitospadon purkauskyyky HW:ssä (N₆₀+9,61 m) ilman voimalaitoksen aukkoja ja kalatien lähtöä on 42,5 m³/s. Purkauskyyky Hätä HW:ssä (N₆₀ +9,76 m), myös ilman voimalaitoksen aukkoja ja kalatien lähtöä, on 51 m³/s. Padon purkauskyyky riittää mitoitustulvan juoksutukseen.

Selityksen liitteenä ovat padon aukkojen virtaamien laskelmat ja käytetyt laskukaavat. Hakija on katsonut, että pato täyttää valtioneuvoston asetuksen patoturvallisuudesta (319/2010) 2 §:n mukaiset vesistöpadon hydrologista mitoitusta koskevat vaatimukset.

Museoviraston lausunnon johdosta hakija on pyytänyt, että aluehallintovirasto huomioi päätöstä tehdessään lausunnosta erityisesti viranomaisen näkemyksen pienvesivoimalatoiminnan merkityksestä kulttuuriympäristön kannalta. Mikäli hakijalle asetetaan kalaportaiden rakentamismääräyksissä kohtuuttomia vaatimuksia ja mahdollisesti jopa laajempia vaatimuksia, kuin asetetaan viranomaisten itsensä rakentamille kalaportaille, voi se johtaa koko pienvesivoimalaitoksen sulkemiseen.

Mikäli aluehallintovirasto hyväksyy Museoviraston vaatimukset siitä, että Kymenlaakson museolle tulee varata mahdollisuus ennen toimenpiteitä lähtötilanteen dokumentointiin ja museota tulee kuulla voimalaitosympäristön käsittelyyn ja maisemointiin liittyvissä kysymyksissä, tulee tämä huomioida ratkaistaessa kalatien rakentamisaikakysymystä siten, että näihin toimenpiteisiin varataan riittävä aika hankkeen kokonaisaikataulua määrittäessä.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisen lausunnon osalta hakija on esittänyt, että ELY-keskuksen esittämät muutokset lupamääräyksiin tulee hylätä viitaten sekä jo aiemmin lausuttuun että alla esitettyyn. ELY-keskuksen esittämä vaatimus, että hakijan tulisi tehdä uusi hakemus luonnollisen ohitusuoman (kalatien) rakentamiseksi on perusteeton ja se tulee hylätä. Kanttura-

kosken voimalaitoksen lupaehdoissa ei ole määräystä luonnollisesta ohitusuomasta eikä sellaista velvoitetta tule yhtiölle asettaa uuden lupahakemusvelvoitteenkaan muodossa. Luonnollisen ohitusuoman (kalatien) rakentaminen ei ole mahdollista yhtiön omistamille maille. Voimalaitoksen itäpuolella sijaitsee verkkoyhtiön sähkökenttä, minkä takana alkavat naapurin viljelysmaat.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on lausunnossaan esittänyt muutoksia hakijan jättämään kalaporraslupahakemukseen. Mikäli aluehallintovirasto ratkaisussaan esittää hakijalle laajempia vaatimuksia, kuin hakija on hakemuksessaan esittänyt, ja hyväksyy edes joiltain osin Varsinais-Suomen ELY-keskuksen esittämiä muutoksia hakijan hakemukseen, tulee muutettujen vaatimuksien olla enintään yhtä velvoittavia, kuin vastaavissa tapauksissa on määrätty velvoitteiksi viranomaisten rakennuttamissa kalaportaissa ja muissa vastaavissa hankkeissa. ELY-keskus on mm. rakentanut kalatiet Vakkolankoskeen, Urpalanjokeen ja Kuuskoskelle. Hakijalla on käytössä vain Kuuskosken kalatien lupaehdot, joihin jatkossa viitataan.

ELY-keskus lausuu, että hakijan esittämä $0,2 \text{ m}^3/\text{s}$ virtaama on riittävä kalatien toiminnan kannalta. Hakijan hakemuksessaan esittämä virtaama on myös todettu kansainvälisissä tutkimuksissa riittäväksi, kun huomioidaan joen keskivirtaama. Hakija ei voi vaikuttaa joen virtaamiin eikä hakijalle tule asettaa suurempaa kalatiehen laskettavaa virtaamaa, kuin se on hakemuksessaan esittänyt.

Kuten ELY-keskus lausunnossaan ja sen liitteessä tuo esiin, ovat joen virtaaman vaihtelut suuria ja kuivimpina aikoina tulovirtaama loppuu kokonaan. Joen keskialivirtaama MNQ Hydrologisen vuosikirjan 2006–2010 mukaan on ollut padolla vain $0,16 \text{ m}^3/\text{s}$ vuosina 1991–2010. Tällöin $0,35 \text{ m}^3/\text{s}$ kesäaikana ja $0,2 \text{ m}^3/\text{s}$ virtaaman johtaminen talviaikana kalatiehen heikentää merkittävästi voimalan taloudellisia toimintaedellytyksiä. Laitoksen seisonajaksot pitenevät ja varsinkin talviaikana rakennusten ja padon toiminnan ylläpitoon kuluva energia joudutaan ostamaan nelinkertaisella hinnalla paikallisen sähköverkkoyhtiön kautta. Ei ole myöskään tarkoituksenmukaista suunnitella ja rakentaa kalaportaita $0,35 \text{ m}^3/\text{s}$ vesimäärälle, sillä joen tulovirtaama ei riitä niiden suunnitellun toiminnan turvaamiseen varsinkaan kesäaikana.

Hakija ei voi vaikuttaa joen alaveden pintaan. Kun hakija ei voi vaikuttaa alavirran vedenpintaan, ei voida myöskään velvoittaa, että hakijan tulisi keinotekoisesti pumppujen avulla lisätä alavirran puolella veden määrää. Hakijalle ei tule asettaa velvoitetta lisätä virtaamaa pumpun tms. avulla, kuten ELY-keskus vaatii. Hakijan käsityksen mukaan ELY-keskuksen itse rakentamissa kalaportaissa ei ole vaadittu tällaisia teknisiä lisävelvoitteita.

Hakija ei voi vaikuttaa joen virtaamiin eikä mahdollisiin alivirtaamatilanteisiin, jolloin uoma tai mahdollinen kalaporras jäävät kuiviksi. Kantturakosken voimalaitoksen käyttö on lupaehtojen mukaista, eikä käytöstä ole tullut yhtiön tietoon valituksia. Vaatimus teknisen kalaportaan

vesittämisestä ympärivuotisesti ei ole tarkoituksenmukaista eikä perusteltua. Hakijan käsityksen mukaan ELY-keskuksen rakentamisessa kalaportaisissa tai muissa vastaavissa hankkeissa ei ole lupaehdoissa määrätty ympärivuotista vesitystä tekniselle kalaportaalille.

ELY-keskuksen esittämä vaatimus siitä, että hakijan tulisi vastata Kantturakosken alapuolen alavirran pinnasta ja että hakijan on tehtävä muutostöimenpiteitä uomaan, on hylättävä. Hakijalla ei ole oikeutta vaikuttaa alaveden pintaan eikä tehdä niitä töimenpiteitä, mitä ELY-keskus lausunnossaan esittää kuten uoman muokkausta. Mikäli ELY-keskus katsoo tarpeelliseksi kunnostaa tai muokata uomaa, tulee hakijan käsityksen mukaan ELY-keskuksen tehdä lupaviranomaiselle erillinen hakemus uoman kunnostamisesta. Kun hakija ei voi vaikuttaa alavirran vedenpintaan, ei voida myöskään velvoittaa, että hakijan tulisi keinotekoisesti pumppujen avulla lisätä alavirran puolella veden määrää. Hakijalle ei tule asettaa velvoitetta lisätä virtaamaa pumpun tms. avulla, kuten ELY-keskus vaatii, eikä ELY-keskus ole asettanut itsellekään vastaavan kaltaisia vaatimuksia niissä kalaporrashankkeissa, joita se on itse rakentanut (esimerkiksi aluehallintoviraston 24.1.2014 dnro ESAVI/53/04.09/2013 antama päätös ja Kuuskosken kalaporrashanke).

ELY-keskuksen itse rakentamien kalaportaiden määräyksissä ei ole annettu määräyksiä selvittää voimalaitoksen aiheuttamia smoltti- ja emokalakuolleisuuksia tai muuttaa kalateiden rakenteita rakentamisen jälkeen. Kuuskosken kalatien lupaprosessin yhteydessä on lupaviranomainen päätöksessään jättänyt vastaavan vaatimuksen kokonaan tutkimatta. ELY-keskus on aiemmissa lausunnoissaan ilmoittanut, ettei Kantturakosken alapuolelle ole todettu nousevan kalaa. Kantturakosken yläpuolella on Pitkäkosken pato, joka sulkee joen täysin. ELY-keskuksen esittämä selvitysvaatimus voimalaitoksen aiheuttamasta emokala- ja smolttikuolleisuuksista lisätöimenpiteineen tulee jättää tutkimatta.

Hakijan käsityksen mukaan ELY-keskuksen rakentamien kalaportaiden lupamääräyksissä ei anneta lupamääräyksiä seurannasta eikä lisäkunnostamisista tai kalatien muutosrakentamisesta. ELY-keskuksen rakentamien kalaportaiden luissa määrätään korkeintaan, että rakenteet on pidettävä asiallisessa kunnossa. Hakijalle mahdollisesti asetettavat seuranta-, raportointi- ja kalaportaan muutosvelvoitteet tulee olla samankaltaiset, kuin ELY-keskuksen omissa hankkeissa on ollut käytössä.

Hakijalle, joka on yksityinen pienyrittäjätoimija, ei tule tasapuolisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaan asettaa raskaampia velvoitteita, kuin ELY-keskus on omissa hankkeissaan katsonut tarpeelliseksi ja lupaviranomainen on määrännyt. Lupaehtojen tulee olla selkeät ja yksiselitteiset. Lupaehtojen määräyksissä ei tule jättää tulevaisuudessa viranomaisen määrättäväksi sellaisia luvan kohtia, joihin lähtökohtaisesti tarvitaan lupaviranomaisen päätös. Lupa- ja luparatkaisun kohtia ei tule myöskään jättää avoimiksi siten, että viranomainen voi tulevaisuudessa vaatia mitä ja millaisia muutoksia tahansa jo rakennettuun kalaportaan. Tällainen lupakäytäntö

voisi johtaa luvan saajan kannalta kohtuuttomaan epävarmuuteen sekä ennalta arvaamattomiin taloudellisiin vaikeuksiin.

Kansainvälisiin tutkimuksiin ja ELY-keskuksen käsitykseen viitaten riittävä juoksutusmäärä kalaportaaseen on hakijan esittämä 0,2 m³/s. Myös hakijan hakemuksessaan esittämä juoksutusaika tulee hyväksyä. Ei ole mitenkään perusteltua, että tekninen kalaporras tulisi vesittää ympärivuotisesti. Kantturakosken voimalaitos on pieni voimalaitos ja hakijan esittämää suurempi vesimäärä tai teknisen kalaportaan ympärivuotinen vesittäminen olisi kokonaisuuden kannalta kohtuuton.

ELY-keskuksen esittämä vaatimus, että kalaporras tulee rakentaa vuoden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta, on kohtuuton ja käytännössä mahdoton. Näin lyhyttä toteutusaikaa ei ole yhdessäkään ELY-keskuksen omassa hankkeessa eikä vastaavissa muissakaan hankkeissa. ELY-keskuksen Kuuskoskelle rakentaman kalaportaan lupaehdoissa on aluehallintovirasto määrännyt rakennusajan seuraavasti: ”Kunnostustyöt on aloitettava neljän vuoden kuluessa ja saatettava olennaisilta osiltaan loppuun kuuden vuoden kuluessa siitä lukien, kun tämä päätös on tullut lainvoimaiseksi”. Esimerkiksi aluehallintoviraston antamissa päätöksissä 17.6.2016 dnro PSAVI/1436/2015, 24.1.2014 dnro ESAVI/53/04.09/2013 ja 30.6.2015 dnro PSAVI/76/04.09/2013 on ELY-keskuksen kokonaistoteutus-aika hankkeelle 5–6 vuotta.

Kuten yhtiö on hakemuksessaan tuonut esiin, on ELY-keskus asian aikaisemmassa prosessivaiheessa lausunut Vaasan hallinto-oikeuden pyynnöstä, ettei taimenen nousua Virojokeen ja Saarasjärvenojaan ole varsinaisesti tutkittu. Alueella tehdyissä sähkökoekalastuksissa ei ole tavattu merestä nousseita taimenia. On myöskin huomioitava, ettei kala voi nousta, koska Kantturakosken alapuolella oleva Myllykosken pato sulkee joen. Myllykosken pato kalan on mahdollista ylittää vain satunnaisissa olosuhteissa veden olleessa normaalia korkeammalla. Hakijan käsityksen mukaan tilanne ei ole vuoden 2013 jälkeen muuttunut mitenkään eikä ELY-keskus ole lausunnossaan edes näin esittänytään. Kantturakosken yläpuolella joen sulkee Pitkäkosken pato.

Kun ottaa vielä huomioon, että ennen kalaportaan rakentamista tulee hakijan, mikäli lupaviranomainen niin määrää, tarkastella hanketta yhdessä Museoviraston kanssa, ja kun hanke tulee haittojen minimoimiseksi pyrkiä tekemään mahdollisimman kuivavetisenä aikana, tulee yhtiön hakemuksessa esittämä lupaehdon kohta 3 hyväksyä muuttamattomana.

Hakijan käsityksen mukaan ELY-keskuksen itse rakentamissa kalateissa ei lupaviranomainen ole kalatien rakentajalle asettanut velvoitetta tarkkailla alas vaeltavien kalojen voimalaitoskuolleisuutta eikä tarkkailla kalatien toimivuutta ja ruveta tarvittaessa mahdollisiin korjaushankkeisiin. ELY-keskusta ei ole kalateiden rakentajana velvoitettu tarkkailemaan ja raporttoimaan ja julkaisemaan raportteja kalateiden toimivuudesta. ELY-keskusta ei ole myöskään velvoitettu mittaamaan ja raporttoimaan kalateihin juoksettavan veden määrää. Hakijalle, joka on yksityinen pienyrittäjätoimija, ei

tule tasapuolisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaan myöskään asettaa tällaisia velvoitteita (esimerkiksi aluehallintoviraston 24.1.2014 dnro ESAVI/53/04.09/2013 antama päätös ja Kuuskosken kalatiepäätös).

Kun ELY-keskus ei ole katsonut tarpeelliseksi omissa kalatiehankkeissaan hakea lupaehdoissa aluehallintovirastolta hyväksyntää niille seikoille, joita se lausunnossaan nyt esittää vaatimuksena määrättäväksi hakijalle, ei niitä tule määrätä yksityissektorin kalaportaan luvanhakijallekaan. Kantturakosken Vesivoima Oy on esittänyt, että sen hakemus tulee hyväksyä sellaisenaan.

KAINUUN ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO SELITYKSESTÄ

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus patoturvallisuusviranomaisena on antanut lausunnon hakijan selityksen johdosta ja todennut, että selityksen mukainen padon purkautumiskyky täyttää niukasti patoturvallisuusasetuksen mukaisen 3-luokan padolle asetetun hydrologisen mitoituksen mitoitusvaatimuksen (PTA 319/2010, 2 §). Purkukyky riittää juuri ja juuri purkamaan 1/100 vuodessa toistuvan tulvan (51 m³/s) padon hätäylivedenpinnan tasolla, mikäli voidaan olettaa, että luukut aukeavat ylös asti, kuten laskelmissa on oletettu. Selityksestä ei käy ilmi, voiko tulvatilanteessa käyttää myös kalatieaukkoa juoksutusaukkona juoksutuskapasiteetin lisäämiseksi. Padon omistajan on huolehdittava siitä, että kaikki luukut ovat toimintakuntoisia kaikissa tilanteissa.

Lausunto on lähetetty tiedoksi hakijalle.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Luparatkaisu

Aluehallintovirasto myöntää Kantturakosken Vesivoima Oy:lle luvan kalatien rakentamiseen Virojoen Kantturakosken vesivoimalaitoksen ohi Virolahden kunnassa hakemuksen mukaisesti kuitenkin siten muutettuna, kuin lupamääräyksistä ilmenee.

Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu vesilain mukaan korvattavaa edunmenetystä.

Luvan saajan on noudatettava vesilain säännöksiä ja seuraavia lupamääräyksiä.

Lupamääräykset

Kalatien tekninen rakenne

1. Kalatie on rakennettava 9.12.2015 päivättyjen piirustusten nrot 310A, 370A ja 380A sekä 7.3.2016 päivätyn piirustuksen nro 395A mukaisesti (mittakaavat 1:500, 1:100 ja 1:200).

2. Kalatien yläosan suuaukko on sijoitettava 29.2.2016 päivätyn piirustuksen nro 390A (mittakaava 1:100) mukaisesti padon länsipään kalatienauk-

koon. Aukon kynnyskorkeus on $N_{60} + 8,41$ m ja leveys 1,15 m. Aukko on varustettava virtaaman säätö- ja sulkumahdollisuudella.

3. Padon yhteyteen sen alapuolelle rakennettava pystyrakoporraskalatie koostuu noin 32 altaasta, joiden pituus on 1,8 m, leveys 1,2 m ja keskimääräinen vesisyvyys 0,75 m. Raon leveys on noin 0,18 m ja vedenpinnan korkeusero altaiden välillä noin 0,22 m.

4. Kalatien yläosan suulle on tarvittaessa asennettava smolttiohjureita.

5. Kalatien rakenteita on tarvittaessa muutettava Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla kalatien toimivuuden sitä edellyttäessä.

Juoksutus kalatiehen

6. Kalatiehen on juoksutettava 1.5.–30.11. välisenä aikana vähintään $0,2 \text{ m}^3/\text{s}$ suuruinen virtaama aina, kun Virojoen virtaama sen sallii. Vesi-voimalaitos on tarvittaessa pysäytettävä Virojoen vähäisen virtaaman aikana kalatien vesityksen varmistamiseksi.

Kalatien alaosaan on tarvittaessa johdettava lisävetä pumppaamalla alakanavasta tai johtamalla sitä putkella padon yläpuolelta houkutusvirtaaman lisäämiseksi, mikäli tarkkailu osoittaa, että kalat eivät riittävässä määrin hakeudu kalatien sisäänkäynnille.

Rakentamista koskevat määräykset ja maisemointi

7. Kalatien rakentamistyöt on tehtävä mahdollisimman kuivaan aikaan siten, ettei niistä aiheudu haittaa vesialueelle ja sen käytölle eikä vaaraa patoturvallisuudelle.

8. Ennen rakennustöiden aloittamista on Kymenlaakson museolle varattava mahdollisuus lähtötilanteen dokumentointiin.

9. Rakennussuunnitelman toteuttamisesta ja maisemoinnista on neuvoteltava Kymenlaakson museon kanssa.

10. Töiden päättyessä rakennustöiden jäljet on siistittävä ja rakennuspaikat muutoinkin saatettava asianmukaiseen ja maisemallisesti sopivaan kuntoon.

Käyttö ja kunnossapito

11. Luvan saajan on pidettävä kalatien rakenteet asianmukaisessa kunnossa.

Tarkkailut 12. Luvan saajan on pidettävä kirjaa kalatiehen johdettavan veden määrästä Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen hyväksymällä tavalla. Ehdotus tarkkai-

lusuunnitelmaksi on esitettävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksyttäväksi hyvissä ajoin ennen kalatien käyttöönottoa.

13. Luvan saajan on Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla tarkkailtava kalatien toimivuutta. Ehdotus tarkkailusuunnitelmaksi on toimitettava kalatalousviranomaisen hyväksyttäväksi hyvissä ajoin ennen kalatien käyttöönottoa.

Tarkkailun tulokset on toimitettava Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle sekä Virolahden kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tarkkailusuunnitelmassa sanotuin määräajoin. Tarkkailutiedot on pyydettäessä annettava myös asianosaisille nähtäväksi.

Mikäli tarkkailun tulokset osoittavat puutteita kalatien toimivuudessa tai kalojen alasvaelluksen toteutumisessa, luvan saajan on toimitettava Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisen hyväksyttäväksi suunnitelma toimenpiteistä näiden poistamiseksi ja toteutettava se.

Korvaukset

14. Luvan saaja on vastuussa hankkeesta mahdollisesti aiheutuvasta edunmenetyksestä.

Töiden suorittamisesta mahdollisesti aiheutuva edunmenetys on tarpeettomista viivytyksistä korvattava asianomaisille oikeudenomistajille.

Töiden suorittamisaika

15. Rakentamistyöt on aloitettava kahden vuoden kuluessa ja tehtävä olennaista osin loppuun neljän vuoden kuluessa tämän päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta.

Ilmoitukset

16. Töiden aloittamisesta on etukäteen ilmoitettava kirjallisesti Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle, Museovirastolle, Kymenlaakson museolle sekä Virolahden kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

17. Töiden valmistumisesta on 60 päivän kuluessa ilmoitettava kirjallisesti Etelä-Suomen aluehallintovirastolle sekä edellä mainituille viranomaisille.

Perustelut

Hakemus täyttää Etelä-Suomen aluehallintoviraston 11.7.2011 antamallaan päätöksellä ja korkeimman hallinto-oikeuden 20.4.2015 antamallaan

päätöksellä vahvistaman velvoitteen hakemuksen tekemiseen kalatien rakentamiseksi Virojoen Kantturakosken vesivoimalaitoksen ohi.

Kalatien rakentaminen mahdollistaa vaelluskalojen ja erityisesti äärimmäisen uhanalaisen meritaimenen pääsyn nousemaan voimalaitoksen yläpuolisessa Virojoen vesistössä sijaitseville lisääntymiseen soveltuville alueille. Kantturakosken alapuolisia koskialueita on kunnostettu aikaisemmin siten, että kalannousu on mahdollista Kantturakoskelle asti ainakin suurilla virtaamilla.

Kantturakosken kohdalla Virojoen keskivirtaama on noin 4 m³/s, keskialivirtaama noin 0,2 m³/s ja alivirtaama 0 m³/s joskus pitkiäkin aikoja kesällä. Siksi lupamääräyksessä 6 ei ole mahdollista eikä kohtuullista määrätä kalatiehen juoksutettavaksi enempää vettä kuin 0,2 m³/s välillä 1.5.–30.11. Sille virtaamalle kalatie on myös suunniteltu. Jotta kalatiehen voidaan varmistaa riittävä vesitys Virojoen vähäisen virtaaman aikana, on vesivoimalaitos tarvittaessa määrätty pysäytettäväksi.

Mikäli tarkkailussa ilmenee, että kalatie ei toimi tarkoitetulla tavalla, luvan saajan on tehtävä lupamääräyksen 13 mukaisesti suunnitelma kalatalousviranomaiselle niistä toimenpiteistä, joilla kalatien toimivuutta voidaan parantaa. Lupamääräykseen sisältyy smolttiohjuiden rakentaminen ja houkutusvirtaaman lisääminen kalatien alaosalla, mikäli kalatalousviranomainen katsoo ne tarpeellisiksi tarkkailun perusteella.

Kalatien rakentaminen toteutetaan pääosin kuivatyönä, jolloin vaikutukset vesistöön ovat vähäiset. Hanke ei vaikuta sanottavasti vedenkorkeuksiin tai virtaamiin. Hankkeesta aiheutuu paikallista ja tilapäistä veden samentumista kalatien rakentamisen ja kalatien käyttöönoton yhteydessä. Kalatiehen juoksutettava vesi vähentää vesivoimalaitoksesta saatavaa hyötyä.

Kymijoen–Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaan vuosille 2016–2021 liitetyn Kaakkois-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelman mukaan Virojoen alaosan ekologinen tila on tyydyttävä. Tilan paraneminen edellyttää suurempaa kuormituksen vähennystä, nousuesteen poistoa ja elinympäristökunnostuksia. Velvoitetoimenpiteenä on mainittu muun muassa Virojoen Kantturakosken kalatien rakentaminen. Hanke on siten vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden mukainen ja se sisältyy myös kärkekohteena valtioneuvoston periaatepäätökseen 8.3.2012 kansallisesta kalatiestrategiasta. Hanke ei ole kaavoituksen vastainen.

Hankkeesta yleisille eduille saatava hyöty on siitä yleisille tai yksityisille eduille koituvien menetyksiin verrattuna huomattava. Luvan saaja omistaa hankkeen vaatimat maa- ja vesialueet.

Sovelletut säännökset Vesilain (587/2011) 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2) kohta, 5, 6, 7, 8, 10, 11 ja 18 § sekä 11 luvun 21 §
Patoturvallisuuslain (494/2009) 3 §:n 6 momentti, 9 ja 22 §

Lausuntoihin vastaaminen

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisen, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen patoturvallisuusviranomaisen ja Museoviraston lausuntojen johdosta aluehallintovirasto toteaa, että edellytykset luvan myöntämiseksi hakemuksen mukaisen kalatien rakentamiseen lupamääräyksistä ilmenevällä tavalla muutettuna ovat luparatkaisun perustelujen mukaisesti olemassa. Luonnonmukaisen kalatien rakentaminen vesivoimalaitoksen itäpuolelle ei ole mahdollista alueella sijaitsevan verkkoyhtiön sähkökentän vuoksi. Lausunnoissa esitetyt vaatimukset on otettu huomioon siten, kuin lupamääräyksistä ja perusteluista ilmenee.

KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN

Tämän päätöksen käsittelymaksu on 4 220 euroa.

Lasku lähetetään erikseen Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Koska hakemus on tullut vireille vuonna 2015, käsittelymaksu määräytyy aluehallintovirastojen vuosien 2014 ja 2015 maksuja koskevan valtioneuvoston asetuksen (1092/2013) mukaisesti. Asetuksen liitteenä olevan maksutaulukon mukaan vesilain 3 luvun mukaisen kalatien rakentamista koskevan hakemuksen käsittelystä perittävän maksun suuruus on 4 220 euroa.

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös

Kantturakosken Vesivoima Oy

Jäljennös päätöksestä

Virolahden kunta

Virolahden kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue (sähköisesti)

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kalatalousviranomainen (sähköisesti)

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, patoturvallisuusviranomainen (sähköisesti)

Museovirasto

Kymenlaakson museo

Suomen ympäristökeskus (sähköisesti)

Ilmoitus päätöksestä

Listan dpoESAVI-10850-2015 mukaan.

Ilmoittaminen ilmoitustauluilla ja internetissä

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston ilmoitustaululla ja päätöksestä kuulutetaan Virolahden kunnan virallisella ilmoitustaululla. Päätös julkaistaan aluehallintoviraston internetsivuilla osoitteessa www.avi.fi/lupa-tietopalvelu.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Liite

Valitusosoitus

Esko Vähäsöyrinki

Ville Salonen

Sinikka Laitakari

Asian ovat ratkaisseet ympäristöneuvokset Esko Vähäsöyrinki ja Ville Salonen ja esitellyt ympäristölakimies Sinikka Laitakari.

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen Aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Asian käsittelystä perittävistä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Valitusaika Määräaika valituksen tekemiseen on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitusaika päättyy **12.4.2017**.

Valitusoikeus Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka sääntöjen mukaisella toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät, hankkeen sijaintikunta ja muu kunta, jonka alueella hankkeen ympäristövaikutukset ilmenevät, valtion valvontaviranomainen sekä hankkeen sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja muu asiassa yleistä etua valvova viranomainen.

Valituksen sisältö Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi)
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta
- mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faxilla tai sähköpostilla)

Valituksen liitteet Valituskirjelmään on liitettävä

- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta

Valituksen toimittaminen aluehallintovirastolle

Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, faxina tai sähköpostilla. Sähköisesti (faxina tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Aluehallintoviraston yhteystiedot

käyntiosoite:	Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
postiosoite:	PL 110, 00521 Helsinki
puhelin:	(vaihe) 0295 016 000
fax:	09 6150 0533
sähköposti:	ymparistoluvat.etela@avi.fi
aukioloaika:	klo 8 - 16.15

Oikeudenkäyntimaksu Vaasan hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 250 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään, mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.